

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av arkeologiska fynd vid syrafabriken 4, Falun - komplettering

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av arkeologiska fynd vid syrafabriken 4, Falun - komplettering*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:8). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

16 januari 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:08
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV ARKEOLOGISKA FYND VID
SYRAFABRIKEN 4, FALUN - KOMPLETTERING

Uppdragsgivare: Arkeologerna, Statens historiska museer, Hållnäsgratan 11, 75228 Uppsala
 Tfn: 010-480 80 52, Sms: 076-128 40 52 E-post: mia.englund@arkeologerna.com Mia Englund

Område: Dalarna- Falun **Prov nr:** 83331-83335 **Antal Sågprov:** 5 + 1

Dendrokronologiskt objekt: *Vattenränna (83331-83333), Byggnad/brygga (83334-83335), Stolpe till ev broläggning (83381)*

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr :	Träd -slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer En mer vågad precisering av fäll-år
83331	Planka 1	Tall	256	Sp=70, ej W	1865	1865-1895	V 1865/66
83332	Planka 2	Tall	236	Sp=((40))?,ej W	1790	1850-1890	((1810-1850))*
83333	Planka 3	Tall	268	Sp=80, ej W	1843	1843-1863	-
83334	Norra stock	Tall	92	Sp=50, Nära W	1892	1892-1902	1892-1896
83335	Södra stock	Tall	96	Sp=65, Nära W	1895	V 1895/96	-
83381	PD1160 ST1129	Gran	83	W	1888	V 1888/89	-

Resultatuppgifter inom parentes är osäkra uppgifter. *Prov 83332 har osäker splint som möjligen kan innehålla 40 årsringar om detta är riktigt blir dateringen av fällningstiden 40 år tidigare. Mest troligt är att virket är avverkat år 1850-1890.

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Om planken till vattenrännan är avverkade vid en gemensam byggnadstid så har denna inträffat **1866 (efter juli 1865)** eller något år senare. Att en planka får en datering som innebär en avverkning två år tidigare kan förklaras med en normal lagring. En annan orsak är att splintstatistiken täcker endast i storleksordningen 95 procent av virket. Enstaka extremer förekommer. Proveniensen är relativ lokal. Trädens groddår dateras till 1500-tal.

Om virket från byggnaden/bryggan är avverkade samma säsong så har detta skett **vinterhalvåret 1895/96**. Virket är rimligen flottat på Västerdalälven från Malung-Lima-området.

Stolpen till en förmodad broläggning, prov 83381, är av **gran** och är avverkad **vinterhalvåret 1888/89**. Den dateras bra mot tallvirket med provnummer 83334 och 83335 indikerande gemensam växtplats.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891